

[Mottakernavn]

[Adresse]

[Postnr] [Poststed]

[Kontakt]

Saksbehandler, innvalgstelefon

Øyvind Skogstad, 75 53 15 68

Fastsetting av lokal forskrift om utvidet jakttid på grågås og utviding av periode for sanking av grågåsegg 2022–2025

Statsforvalteren i Nordland viser til oversendelse datert 22. mars 2022 fra Vega kommune og oversendelse datert 25. mars 2022 fra Alstahaug kommune på vegne av Alstahaug, Dønna og Herøy kommuner, med søknad om videreføring av ordning med tidlig jaktstart på grågås og utvidet eggsanking.

Konklusjon

Etter en helhetlig vurdering har Statsforvalteren kommet fram til at det foreligger grunnlag for å fastsette lokal forskrift om utvidet jakttid på grågås og utviding av periode for sanking av grågåsegg for 2022–2025 i nærmere angitte områder i Alstahaug, Dønna, Herøy og Vega kommuner.

Statsforvalterens hjemmel til å fastsette slik lokal forskrift framgår av naturmangfoldloven §§ 15 og 16, jf. forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028 §§ 3 og 6.

Kort om søknaden

Kommunene ønsker å videreføre ordningen med tidlig jaktstart på grågås og utvidet eggsanking. For årene 2019-2021 ble dette regulert i forskrift fastsatt av Fylkesmannen i Nordland (nå Statsforvalteren), og kommunene søker nå om at det fastsettes ny forskrift for årene 2022-2025. Også tidligere år har det gjennom lokale forskrifter vært åpnet for tidlig jaktstart på grågås og utvidet eggsanking i disse kommunene.

Søknadene om tidlig jaktstart på grågås og utvidet eggsanking begrunnes med at det fremdeles er et stort konfliktnivå mellom landbruksinteresser og grågås, samt positive erfaringer med disse tiltakene.

Kommunene har utarbeidet forslag til ny forskrift og har gjennomført høring før saken er sendt over til Statsforvalteren som har myndigheten til å fastsette slik forskrift.

Lovgrunnlaget

Jakt- og fangsttider er regulert i forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028.

I de aktuelle kommunene er ordinær jakttid på grågås fra og med 10. august til og med 31. desember, jf. forskriftens § 2. Det framgår av forskriftens § 3 at Statsforvalteren fra og med Rana og Rødøy kommuner i Nordland fylke og sørover, kan fastsette forskrift som åpner for jakt på grågås inntil 20 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan. I denne perioden fastsetter Statsforvalteren jakttiden innenfor et tidsrom fra kl. 24.00 til kl. 10.00 eller fra kl. 16.00 til kl. 22.00. De første fem dagene av 20-dagersperioden skal jakten være begrenset til flyvende fugl over aktivt drevne innmarksarealer.

Det framgår av forskriftens § 6 Sanking av egg og dun, at grunneier eller bruker kan sanke egg av grågås i hele landet fram til og med 15. april. Statsforvalteren kan gi tillatelse til sanking av egg fra grågås utover 15. april i områder hvor dette inngår i en godkjent lokal forvaltningsplan for grågås.

Begrunnelse

Kunnskap om grågåsbestanden

I henhold til naturmangfoldlovens (nml) § 7 er prinsippene i lovens §§ 8 til 12 lagt til grunn ved behandlingen av søknaden.

Grågåsa hekker i store deler av Nord-Europa og Russland til Stillehavet i øst. Arten blir inndelt i en vestlig og østlig underart. Den nordvesteuropiske bestanden av grågås har i løpet av de siste 30 årene økt kraftig. I Norge hekker grågåsa langs hele kysten, med tyngdepunkt av utbredelsen og bestand fra Sunnmøre til Nordland. Grågåsbestanden i Norge ble estimert til 18 000–21 000 hekkende par i 2015. For Helgelandskystens del er grågåsa en tallrik hekker, og danner utvilsomt et høstningsverdig overskudd.

Statsforvalteren i Nordland, flere kommuner og landbruksorganisasjoner har ønsket at det skal lages en forvaltningsplan for grågås i Nordland. I 2017 ble det derfor gjort registreringer i felt, innhentet opplysninger fra lokale ressurspersoner og brukt observasjonsdata til å estimere en bestandsstørrelse i fylket. Det ble estimert mellom 2425 og 4120 hekkende par i Nordland. Høyeste antall par finner vi i kommunene Vega, Herøy og Dønna. Forvaltningsplanen ble ferdigstilt i 2018 og gjelder for perioden 2019-2025.

Ankomsten av grågåsa er blitt ca. to til tre uker tidligere enn for 20-30 år siden. Dette har medført at trekket sørover har startet tidligere. Ettersom trekketidspunktet har blitt forskjøvet med flere uker de siste 20 årene, har dette trekket allerede startet ved ordinær jaktstart 10. august (Follestad 1994, Strann m.fl. 2002).

Økende bestander av de fleste gåsebestander i Europa og en forandring i områdebruk har medført både en økning i konflikten mellom landbruk og gjess, og en forflytning av konflikten til nye områder (Shimmings 1998). Mye av forandringen i områdebruk hos gjess kan skyldes endringer i landbruk og driftsformer (Prop m.fl. 1998). Samtidig har bestander av både grågjess og hvitkinngjess på trekk i Norge økt i antall (Follestad 1994, Pettifor et al. 1998, Black et al. 1999). Begge arter har vist en preferanse for beite på intensivt drevet gressmark. Dette, i tillegg til økt bestand av grågås, har ført til problemer for gårdbrukere som opplever store beiteskader på avlingen. Det framgår av nml § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Økonomiske hensyn vil således måtte inngå i vurderingen av framskjøvet jaktstart. Formålet med å starte jakta på

grågås tidligere vil blant annet være å begrense bestanden og dermed skadeomfanget på dyrket mark.

Ettersom grågåsbestanden er ansett å være stor og det dannes et høstningsverdig overskudd, samt at trekket sørover starter i begynnelsen av august, vil en framskjøvet jaktstart etter vår vurdering ikke være i strid med forvaltningsmålet for arter i nml § 5. Det foreligger etter dette ikke en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, og føre-var-prinsippet i nml § 9 vil ikke gjøre seg gjeldende i denne saken.

Grågjess kan ha tilhold på innmark som grenser til våtmarksarealer. I våtmarksområdene hekker andre fuglearter. En framskjøvet jaktstart kan få negative konsekvenser for andre arter i form av unødvendig stress. Spesielt vil dette gjøre seg gjeldende for arter som ikke er flyvedyktige eller ferdige med myting. På den nordlige halvkule foregår mytingen normalt i perioden juli-september. Ettersom jakten begrenses til innmarksarealer med begrenset tilhørende kantsone, vurderes imidlertid effekten på økosystemet til å bli liten.

Prinsippene i nml §§ 11-12 er vurdert til ikke å være relevant for behandlingen av søknaden om tidligere jaktstart på grågås og utvidet eggsanking.

Forankring i forvaltningsplan

Statsforvalteren kan fastsette forskrift som åpner for jakt på grågås inntil 20 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan, jf. forskrift om jakt- og fangsttider for perioden 2022-2028 § 3. Det foreligger ikke kommentarer til denne forskrifta, men i kommentarene til forrige forskrift om jakt- og fangsttider (2017-2022) var det utdypet at lokal forvaltningsplan for grågås minimum skulle inneholde en beskrivelse av det aktuelle skadeproblem, herunder definere hvilke arealer og produksjon som utsettes for skade, samt en beskrivelse av friområder og områder hvor det kan jaktes. Det var presisert at områdene hvor det kunne jaktes som hovedprinsipp skulle være aktivt drevne innmarksarealer, men at Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) unntaksvis kunne fravike dette dersom intensjonen med tidligjakt likevel ble ivaretatt i planen.

Felles lokal forvaltningsplan for kortnebbgås, hvitkinngås og grågås i kommunene Alstahaug, Dønna, Herøy og Vega ble vedtatt av kommunene i 2014. Denne forvaltningsplanen var gjeldende til og med 2017, men i påvente av regional forvaltningsplan for grågås i Nordland, besluttet kommunene å videreføre gjeldende forvaltningsplan også i 2018.

Regional forvaltningsplan for grågås i Nordland ble ferdigstilt i 2018 og gjelder fra 2019 – 2025. Den regionale forvaltningsplanen skal fungere som et overordnet styringsdokument for forvaltningen av grågås i fylket. Planen gir en gjennomgang av bestandsstatus for grågås i Nordland, dens biologi, samt aktuelle tiltak som kan gjennomføres i kommuner der skadeomfanget fra grågås er av vesentlig økonomisk betydning.

Det er lagt opp til at kommunene etter eget ønske kan velge å slutte seg til den regionale planen gjennom vedtak i egen kommune. Det framgår i den regionale planen at i slike tilfeller bør det utarbeides en oversikt over problemområder i kommunen som i tillegg viser aktuelle tiltak som ønskes benyttet i de ulike områdene. En slik beskrivelse kan være i tabellform eller som kartutsnitt.

Både Alstahaug, Dønna, Herøy og Vega har sluttet seg til den regionale planen. Kommunene har etter det vi kjenner til, ikke utarbeidet og vedtatt noe lokalt vedlegg til den regionale planen. Men i foreliggende søknad om tidligjakt og utvidet eggsanking beskrive kommunene hvordan disse to

tiltakene kan gjennomføres, med kartfestede friområder uten jakt. De foreslåtte friområder er i hovedsak en videreføring av friområder som ble fastsatt i den lokale forvaltningsplan tilbake i 2014.

Vi vurderer at tilslutningen til den regionale planen og beskrivelsene i foreliggende søknader om tidligjakt og utvidet eggsanking kan anses å oppfylle kravet om godkjent lokal forvaltningsplan. Ved evt. framtidige ønsker om å åpne for tidligjakt og utvidet eggsanking ønsker vi at kommunene oppdaterer de lokale beskrivelsene og vurderingene knyttet til problematikken med grågås, som et lokalt tillegg til den regionale forvaltningsplanen.

Aktuelle områder for jakt

Det er viktig at jakten koordineres og rettes mot skadeutsatte områder. Det har derfor vært praksis i tidligere forskrifter å sette krav om at jaktområder avgrenses til innmark og dens randsone (inntil 50 meter fra innmark). Vi vurderer at en slik praksis bør videreføres. I tillegg setter forskrift om jakt- og fangsttider krav om at de første fem dagene, fra og med 21. juli til og med 25. juli, skal jakten begrenses til flyvende fugl over aktivt drevne innmarksarealer.

Vi legger til grunn at begrepet aktivt drevne innmarksarealer er fulldyrket og overflatedyrket mark samt innmarksbeite, jfr. forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket.

Kommunene har satt av kartfestede friområder hvor det ikke er tillatt med jakt. Disse områdene er en videreføring av friområder fra forrige lokale forskrift. Betydningen av slike friområder er beskrevet i forvaltningsplan for grågås i Nordland. Under høringen har kommunene fått noen innspill på at man bør vurdere å revidere friområdene siden enkelte grunneiere nekter jakt og disse områdene kommer i tillegg til definerte friområder. Vi ser også at friarealene med fordel kan gjennomgås på nytt. En stor del av friarealene ligger (til dels mye) mer enn 50 meter fra aktivt drevne innmarksarealer, hvor det uansett ikke er åpnet for tidlig jaktstart. Slike friområder har derfor liten hensikt. Statsforvalteren anbefaler at kommunene i forkant av evt. framtidig søknad om tidlig jaktstart, evaluerer gjeldende friområder og vurderer behovet for endringer.

Dersom antallet felt gress ønskes økt, vil det kreve mer enn å samle flest mulig jegere i et område. Bestandsregulering gjennom beskatning vil i like stor grad være avhengig av et godt fungerende samarbeid mellom grunneiere, jegere og kommunen, som gjennom tilrettelegging, informasjon og regulering av jakten bidrar til en best mulig jaktpraksis hvor gjessene ikke drives ut av området, jfr. NINA rapport 431 (2009).

Døgnregulering

Statsforvalterens myndighet til å åpne for tidlig jaktstart på grågås er avgrenset innenfor et tidsrom fra kl. 24.00 til kl. 10.00 eller fra kl. 16.00 til kl. 22.00.

Vega ønsker å videreføre ettermiddagsjakt kl. 16:00-22.00. Herøy ønsker å endre fra morgenjakt kl. 04:00-10:00 til ettermiddagsjakt kl. 16:00-22.00. Alstahaug ønsker å videreføre morgenjakt kl. 04:00-10:00, mens Dønna ønsker å videreføre morgenjakt, men med tidligere jaktstart, kl. 00:00-10:00.

Døgnregulering bidrar til å dempe jaktintensiteten for å unngå at jakta bidrar til et for tidlig grågåstrekk. Kommunene ønsker nokså ulike døgnreguleringer, i hovedsak basert på tilbakemeldinger fra jegere og erfaringer med jakta. Dønna ønsker å starte morgenjakta tidligere siden jegere erfarer at gåsa allerede har dratt kl. 04:00. En mulig ulempe med jakt på natt og tidlig morgen kan være støyulemper for nærliggende boliger. Ved åpning for jakt på natt/tidlig morgen overlates ansvaret til den enkelte jeger å overholde evt. bestemmelser i politivedtekter om nattero. Herøy kommune ønsker å endre fra morgenjakt til ettermiddagsjakt etter mottatt høringsinnspill

som foreslo dette. Fordelen kan være at ettermiddagsjakt kan være mer attraktivt enn jakt på natt/tidlig morgen. En mulig ulempe kan være hensyn til andre som bruker de samme områdene til friluftsliv etc.

Statsforvalteren har etter en samlet vurdering valgt å bruke kommunenes foreslåtte døgnreguleringer, men vi har i forskrifta tatt inn en bestemmelse om at vi kan oppheve forskriften dersom den medfører utilsiktede virkninger.

Aktuelle områder for eggsanking

Eggsanking kan være en metode for å begrense skadeomfang ved at det klekkes færre unger som senere vil beite på dyrket mark, og på lang sikt ved at både antall ikke-hekkende ungfugler neste år blir lavere og ved at rekrutteringen av nye hekkfugler vil bli mindre.

Vi vurderer at det kan åpnes for utvidet eggsanking på følgende øyer i samsvar med kommunenes søknader:

- Alstahaug: Øyene Mindland og Austbø/Blomsøy/Hestøya.
- Dønna: Øyene Vandve og Dønna.
- Herøy: Øyene Tenna, Sør-Herøy og Nord-Herøy.
- Vega: Øyene Vega og Ylvingen.

Kommunene ønsker utvidet eggsanking fram til 15. mai. I årene før 2018 var det åpnet for utvidet eggsanking fram til 30. april. På grunn av sein vår i 2018 søkte kommunene om utvidet eggsanking fram til 15. mai, noe som ble innvilget. Denne datoen ble også videreført i forskrifta som gjaldt for årene 2019-2021.

BirdLife Norge skriver i høringsuttalelse til kommunene at å sanke egg i mai betyr i realiteten å sanke egg der embryoet allerede er godt utviklet eller klekkeferdig. Mange egg klekkes rundt (eller til og med før) 15. mai. Riktignok er det noen par som får ut unger mye senere enn dette, men sanking av egg med levedyktige foster i er uetisk og i strid med alle prinsipper om dyrevelferd. De viser også til at områdene der grågjess hekker er også raste- og hekkplasser for flere rødlistede arter, spesielt vadefugler, andefugler og måkefugler. Mange av disse legger egg i første halvdel av mai, og det er ikke akseptabelt med forstyrrelser fra folk som sanker grågåsegg når disse truede artene går til hekking. Som et kompromiss foreslår BirdLife Norge at sanking av grågåsegg kan utvides til og med 30. april.

Statsforvalteren vurderer at de argumentene som BirdLife Norge kommer med bør hensyntas, og etter en samlet vurdering kommer vi til at utvidet eggsanking ikke bør tillates etter 30. april.

Vi vurderer at det bør settes vilkår om at det minst må ligge igjen to egg i reiret, dette av hensyn til gåsa som da kan fullføre ruging, og man reduserer faren for omlegging.

Oppsummering

Forutsetningene for å åpne for tidligere jaktstart og utvidet eggsanking som omsøkt, er etter Statsforvalterens vurdering tilstrekkelig oppfylt. Vi mener det er forsvarlig å åpne for jakt fra og med 21. juli til og med 9. august i perioden 2022-2025 på fulldyrket og overflatedyrket mark samt innmarksbeite med tilhørende randsoner i kommunene Alstahaug, Dønna, Herøy og Vega. Videre mener vi det er forsvarlig å tillate utvidet eggsanking til og med 30. april på hovedøyene i de samme kommunene.

Forskriften fastsettes med følgende forutsetning:

- Det tillates kun jakt på aktivt drevne innmarksareal (fulldyrket og overflatedyrket mark samt innmarksbeite, jfr. forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket) og i randsonen til innmarka. Dette gjøres for å redusere beiteskader. Samtidig vil en på denne måten bidra til at man jakter på hele bestanden, ikke bare de som hekker seinest. Det siste vil trolig til en viss grad motvirke ytterligere forskyvning mot tidlig hekking.
- Det er ikke tillatt å jakte på friområder. Områdene er markert med grønn farge i kartvedlegg.
- Det kan kun jakes i tidsrommet fra klokka 04.00-10.00 (for å unngå at et for høyt jakttrykk fremprovoserer et for tidlig trekk) i kommunene Alstahaug og Herøy. I Dønna kan det kun jakes fra kl. 00.00 – 10.00 og i Vega kan det kun jakes fra kl 16.00 – 22.00.
- Etter endt sesong hvert år skal det lages en rapport som oppsummerer og evaluerer erfaringer fra jakta og eggsankinga. Rapporten skal minimum inneholde:
 - antall jegerne og jaktdøgn,
 - antall felt fugl og aldersfordeling voksne og årsunger i de ulike områdene,
 - antall sankt egg i ulike områder og erfaringer fra eggsankinga,
 - vurdering av ordningen i forhold til skadereduserende effekt på dyrka mark,
 - en vurdering av eventuelle ulemper og negative konsekvenser for andre samfunnsinteresser som følge av tidlig jaktstart og utvidet eggsanking,
 - den tidlige jaktas eventuelle påvirkning på tidspunkt for høsttrekket til grågåsa.

Frist for rapportering er **15. november**.

Sluttkommentarer

Vi ber om at kommunene legger ut informasjon om forskriften og forskriftsteksten på sin hjemmeside. Informasjon om forskriften vil også bli lagt ut på Statsforvalterens hjemmeside. Videre bes kommunen sørge for at grunneierne og jegerne gjøres kjent med brevets innhold. Det er viktig at informasjon om hvilke areal som er friområder gjøres lett tilgjengelig.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Øyvind Skogstad
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Forskrift om tidlig jaktstart på grågåsa og utviding av periode for sanking av grågåsegg for 2022 - 2025
- 2 Friområder Alstahaug - Austbø-Blomsøy-Hestøya
- 3 Friområder Alstahaug - Tjøtta og Mindlandet
- 4 Friområder Dønna - Løkta
- 5 Friområder Dønna - Vandve
- 6 Friområder Dønna nord
- 7 Friområder Dønna sør
- 8 Friområder Herøy
- 9 Friområder Vega

Mottakerliste:

Herøy kommune

Dønna kommune

Alstahaug kommune

Vega kommune

Silvalveien 1

Postboks 1006

Gladstad

8850

8820

8805

8980

Herøy

Dønna

Sandnessjøen

Vega